

Razumkov
centre

РАДА МИРУ: НОВАЦІЯ Д. ТРАМПА В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Березень 2026

РАДА МИРУ: НОВАЦІЯ Д. ТРАМПА В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Михайло ПАШКОВ,
співдиректор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова

19 лютого 2026 р. у Вашингтоні відбулося перше засідання нової міжнародної організації Ради миру (Board of Peace), яка за ініціативи американського Президента була створена місяць тому, у січні, на полях економічного саміту в Давосі. Тоді статут Ради підписали 19 країн Близького Сходу, Південної Америки, Східної Європи та Азії, і Д. Трамп зазначив, що Рада буде «одним з найвпливовіших органів, коли-небудь створених в історії світу». Нині інституція об'єднує близько 30 держав-членів.

Лютневе засідання Ради миру загалом було присвячене стабілізації ситуації в Секторі Гази. Д. Трамп оголосив про підготований країнами-членами пакет фінансово-економічної допомоги у розмірі \$7 млрд і заявив, що США також зроблять внесок у \$10 млрд. Водночас американський Президент презентував план розгортання в Секторі Гази міжнародних сил стабілізації, які очолять США, і повідомив про наміри Ради миру побудувати в Секторі потужну воєнну базу для 5 тис. військовослужбовців.

На перший погляд, цей захід загалом відповідає резолюції РБ ООН № 2803 від 17 листопада 2025 р. щодо підтримки Комплексного плану Д. Трампа з припинення конфлікту в Секторі Гази. Але реакція світової спільноти щодо створення Ради миру не без підстав була суперечливою і неоднозначною. Позиція країн — світових гравців, провідних країн Європи виявилася стримано скептичною з багатьох причин, зокрема щодо масштабу цілей і завдань новоствореної Ради та її статутних норм.

Які мотиви, сенс і мета цієї американської ініціативи? Чи слід вважати створення Ради миру початком масштабного переформатування системи міжнародних інститутів і в цілому нинішньої архітектури міждержавних відносин?

РАДА МИРУ ЯК ФРАГМЕНТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ВАШИНГТОНУ

З початку нинішньої президентської каденції Д. Трамп і його команда ініціювали масштабне згортання участі США у системі багатосторонніх міжнародних інститутів. У широкому сенсі йдеться про цілеспрямоване і послідовне протистояння офіційного Вашингтону традиційному світовому мультилатералізму (система багатосторонніх рівноправних міжнародних відносин). Ця боротьба була фрагментом і складовою кардинальних змін зовнішньої політики США — переходу до жорсткого, агресивного просування

американських національних інтересів, як їх розуміє керівництво Білого дому.

У максимально узагальненому вигляді можна виокремити деякі особливості наявної зовнішньої політики США. **Перше.** Запроваджена тотальна комерціалізація системи зовнішніх відносин і бізнес-дипломатія Вашингтону супроводжувалися шоковим тарифним пресингом, політичним ультимативним тиском, у т. ч. щодо країн-союзників. Згодом це було чітко зафіксовано у новій [Стратегії національної безпеки США](#) (листопад 2025 р.), де наголошувалося: «США надаватимуть пріоритет комерційній дипломатії

для зміцнення власної економіки та промисловості, використовуючи тарифи та взаємні торговельні угоди як потужні інструменти».

Друге. Відбувся перегляд американських пріоритетів на світовій арені. Загалом, ідеться про американоцентричну модель зовнішньої політики, зорієнтовану на відновлення американського впливу в Західній півкулі (реанімація доктрини Монро) і зміцнення позицій в Індо-Тихоокеанському регіоні. При цьому спостерігалось скептичне ставлення до НАТО, дистанціювання від європейських союзників. Така позиція була задекларована у згаданій Стратегії національної безпеки і згодом конкретизована у **Національній оборонній стратегії** США (січень 2026 р.), де головними цілями визначаються безпека кордонів, ліквідація міграційних загроз, відновлення військового домінування США в регіоні Західної півкулі. Причому, досить стриманим є ставлення до Китаю та росії, а війна в Україні оголошується відповідальністю Європи, яка має забезпечувати власну безпеку при «більш обмеженій підтримці США». Така логіка певною мірою пояснює «нейтральну» позицію США щодо війни в Україні і загалом проросійське модерування мирними переговорами.

Третє. Останнім часом до бізнес-дипломатії Вашингтону була додана силова компонента. На початку 2026 р. США здійснили захоплення Президента Венесуели, висунули жорсткий ультиматум Ірану щодо припинення ядерної програми. Куба оголошена «загрозою національній безпеці США», запроваджені санкції проти Гавани. Паралельно розгорнувся масштабний конфлікт, спричинений намірами США встановити контроль над Гренландією, що поставило під сумнів єдність євроатлантичної спільноти.

Очевидно, що до такої характеристики діяльності Д. Трампа на світовій арені можна додати непередбачуваність і непослідовність, авторитарний стиль і персоніфікацію процесу ухвалення рішень. Останнім часом з Білого дому лунали гучні **заяви** про пріоритетність інтересів США і світову місію американської супердержави.

Загалом, така політика США виходить за рамки багатосторонніх договірно-правових норм і домовленостей, у т. ч. міжнародних інституцій. Протягом минулого року Вашингтон поступово скорочував фінансування і переглядав/припиняв участь у багатьох міжнародних установах, які оголошувалися «розтратними, неефективними, шкідливими», такими, що не відповідають інтересам США. До цього списку потрапили організації, що займаються захистом демократії та прав людини, підтримкою масмедіа, гуманітарною допомогою, проблемами клімату, гендерної рівності, різноманітності, інклюзивності тощо.

Автори доповіді **Munich Security Report** (лютий 2026 р.) для Мюнхенської безпекової конференції вбачають небезпечною для світового порядку атаку Д. Трампа на тристовпи світового устрою – мультилатералізм і міжнародне право, відкриту економіку та вільну торгівлю, а також просування ліберально-демократичних цінностей.

АМЕРИКАНСЬКА «ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ» МІЖНАРОДНИХ УСТАНОВ

Серед ухвалених перших 90 указів Д. Трампа були акти про започаткування процедури виходу з ВООЗ та Паризької кліматичної угоди, припинення участі у Раді ООН з прав людини, запровадження санкцій проти Міжнародного кримінального суду тощо. Тоді в Конгрес було **внесено законопроект** щодо виходу США з ООН, і паралельно з оточення Д. Трампа лунали заклики про вихід зі складу НАТО.

У рамках комерціалізації зовнішньої політики, Вашингтон згорнув лівову частку програм Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), яке в липні 2025 р. було ліквідоване, а решта проектів перейшла під контроль Держдепу. **Було скасовано 5 200 контрактів** соціально-гуманітарної спрямованості в різних регіонах світу. У березні 2025 р. Д. Трамп підписав указ про ліквідацію семи федеральних агенцій, включно з Агентством по глобальним медіа (USAGM). Було припинене фінансування медіакорпорацій «Голос Америки» і «Радіо Свобода». Вже у травні 2025 р., внаслідок **скорочення**

американського фінансування, ряд інституцій ООН (зокрема ЮНІСЕФ, Агентство у справах біженців) відчули фінансові проблеми і були змушені скорочувати персонал.

Виникла, на перший погляд, парадоксальна ситуація. З одного боку, США позбавлялися дієвих важелів інформаційного, гуманітарного впливу на світовій арені, важливих інструментів «м'якої сили» (що було небезпечним в умовах активної воєнно-політичної інтеграції альянсу авторитарних країн). А з іншого, Вашингтон дорікав старій Європі у деформації демократичних свобод. У цьому контексті знаковим був звинувачувальний [виступ](#) віцепрезидента США Д. Венса на адресу європейської демократії на Мюнхенській безпековій конференції (лютий 2025 р.). Але при цьому, захист демократії та прав людини у світі не визначалися серед пріоритетів США. Д. Трамп у [промові](#) у Вест-Пойнті 24 травня 2025 р. заявив, що американські збройні сили не будуть воювати за свободу і демократію в інших країнах, США не буде розповсюджувати демократію у світі «під дулом пістолета». Красномовним фактом є те, що зі щорічних звітів Держдепу про права людини у світі [зникли](#) «чутливі» тематичні розділи щодо корупції в урядах, утримання ув'язнених, обмеження участі у політичних процесах тощо. Водночас США скасували укладені з європейськими партнерами меморандуми про координацію дій у боротьбі з дезінформацією з боку росії, Китаю та Ірану.

Тим часом Вашингтон активно продовжував згортання участі у міжнародних інституціях і гуманітарних програмах. У липні 2025 р. Президент США підписав [закон](#) про скорочення на \$9 млрд запланованих бюджетних витрат на програми міжнародної допомоги. Згодом в серпні він [скасував](#) \$4,9 млрд федерального фінансування 15 міжнародних програм гуманітарної допомоги, миротворчих операцій ООН та підтримки демократичних процесів в різних регіонах світу. Внаслідок цього Генсек ООН А. Гутерріш був змушений анонсувати масштабні (близько 3 тис. осіб) скорочення кадрового складу організації.

Найбільш відчутний удар від США міжнародні організації отримали у січні 2026 р., коли Білий дім провів повну інвентаризацію членства у міжнародних інституціях та

участі у договорах і конвенціях. 4 лютого 2026 р. Д. Трамп підписав виконавчий наказ № 14199 «Виведення США з певних організацій ООН та припинення їх фінансування, а також перегляд підтримки Сполучених Штатів усім міжнародним організаціям». А вже 7 лютого набув чинності [«Меморандум для керівників виконавчих департаментів та агенств»](#) з переліком непотрібних США міжнародних структур. Отже, США вийшли з 66 міжнародних організацій (у т. ч. з 31 під егідою ООН). Зокрема було завершено процедуру виходу зі складу ВООЗ (залишився борг приблизно \$260 млн), формально скасована участь у Паризькій кліматичній угоді. Паралельно Держдеп [ініціював](#) припинення фінансування організацій в різних країнах, які займаються гендерною тематикою, проблемами різноманіття, рівності тощо.

Генсек ООН А. Гутерріш 28 січня у [листі](#) до послів держав-членів попередив про «невідкладний фінансовий крах організації» через заборгованість внесків 48 держав. Але, очевидно, що основною причиною є те, що головний донор – США, які забезпечують 22% бюджету ООН, різко скоротили фінансування та відмовилися від обов'язкових внесків до її регулярного і миротворчого бюджетів. Попри жорсткі заходи економії та кадрові скорочення, ООН, на думку А. Гутерріша, може вичерпати кошти регулярного бюджету вже до липня 2026 р.

Нині вже суто риторичним є питання: чи ідея створення нової проамериканської інституції поступово визрівала в ході тривалої боротьби зі «шкідливим» світовим мультилатералізмом? Чи її поява стала творчим переосмисленням згаданої [резолуції РБ ООН](#)? Але, так чи інакше, ідея Ради миру була дуже влучно матеріалізована на фоні фінансової кризи ООН, в умовах коли вся система міжнародних інститутів перебуває (принаймні з початку російської агресії проти України) в стані розбалансування і занепаду.

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ: ДЕВАЛЬВАЦІЯ АВТОРИТЕТУ І ВПЛИВУ

Війна, розв'язана росією проти України, підірвала засади світового порядку, виявила нездатність міжнародних установ, зокрема глобальних і регіональних організацій

безпеки, ефективно відреагувати на агресію путінського режиму, припинити війну в Україні, яка набула геноцидного характеру.

Країна-агресор, використовуючи право вето, заблокувала діяльність Ради Безпеки ООН на українському напрямі, перетворила РБ ООН на трибуну для ретрансляції брехливих російських наративів, спекуляцій і безрезультатних дискусій. Одним з останніх негативних прикладів є [надзвичайне засідання Радбезу ООН](#) (12 січня 2026 р.), скликане через масовані російські атаки на українську енергосистему і удар по Львову ракетою «Орешник». Це засідання звелось лише до публічного політичного засудження російської агресії з боку ряду країн і чергових закликів до мирного врегулювання.

Очевидно, що регламент і склад цієї головної безпекової установи не відповідають сучасним викликам і реаліям. Ще у вересні 2023 р. Президент В. Зеленський у виступі на засіданні РБ ООН [запропонував ряд кроків](#) з її реформування: зокрема надати ГА ООН можливість долати кваліфікованою більшістю вето постійних членів РБ ООН і зробити відповідні резолюції обов'язковими для виконання. Але ця пропозиція та інші чисельні ініціативи країн-членів щодо реформування РБ ООН не були реалізовані. На жаль, ювілейна 80-та сесія Генеральної Асамблеї ООН (вересень 2025 р.) не стала ані «проривом» у оптимізації діяльності головної міжнародної організації, ані ефективним кроком до припинення війни в Україні.

З іншого боку, слід визнати, що ООН страждає від надмірної бюрократизації, браку внутрішньої ефективності, недосконалої системи організації, численних виконавчих мандатів, що втратили актуальність. [За словами](#) А. Гутерріша, «величезна кількість нарад та доповідей доводить систему і всіх нас до межі». У [робочій доповіді ООН](#) (липень 2025 р.) ідеться про надмірний бюрократизм ООН і збільшення кількості документів. Зокрема у 2024 р. в системі ООН відбулось 27 тис. засідань за участю 240 різних інституцій, а секретаріат ООН підготував максимальну кількість доповідей – 1 100.

Своєю чергою, діяльність ОБСЄ, у т. ч. із зупинення війни на континенті, обмежена рядом чинників. По-перше, принцип консенсусу, по суті, зводить нанівець миротворчі зусилля більшості країн-учасниць. По-друге, попри те, що російська делегація припинила участь у ПА ОБСЄ, країна-агресор гальмує роботу інших інституційних структур, зокрема секретаріату і Ради Міністрів. Загалом, рф використовує членство в ОБСЄ для здійснення інформаційних провокацій, виправдання агресії, руйнування цієї організації зсередини. По-третє, ОБСЄ має досить обмежені ресурси та інструменти впливу і може виконувати лише допоміжну функцію в окремих сферах, зокрема моніторингу. Своєю чергою, схожі проблеми тією чи іншою мірою обтяжують і діяльність Ради Європи. Одним з прикладів обмеженості можливостей міжнародних інститутів впоратися з масштабними кризовими ситуаціями є неспроможність МАГАТЕ мінімізувати перманентно кризову ситуацію довкола ЗАЕС, а також [обмежити вплив](#) країни-агресора в Раді керуючих МАГАТЕ.

За великим рахунком, ефективність провідних міжнародних організацій в умовах тривалої російської агресії, ескалації криз в різних регіонах гальмується і нівелюється механізмом консенсусу (право «вето») під час ухвалення рішень. Цей формат девальвує та паралізує діяльність міжнародних інституцій, причому не лише РБ ООН і ОБСЄ. Це стосується ЄС і НАТО. Зокрема консенсусний механізм є сакральною проблемою ЄС, яка гальмує спільну зовнішню політику Євросоюзу, робить його вразливим у протистоянні авторитарним режимам. Тема зміни консенсусу на кваліфіковану більшість є традиційною у щорічних доповідях керівництва Єврокомісії про стан справ в Євросоюзі, але, на жаль, без результатів.

Можливо, на думку засновників Ради миру, такі тривожні та небезпечні тенденції занепаду і деградації системи міжнародних інститутів спонукатимуть світове співтовариство приєднатися до новоствореної організації? Але реакція виявилася досить

стриманою і обережною з огляду на те, яку саме організацію пропонує Д. Трамп.

РАДА МИРУ ЯК ЧИННИК ГЕОПОЛІТИЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

Оцінюючи зміст і характер лаконічного [Статуту Ради миру](#), стає зрозумілим обережне дистанціювання від цієї інституції провідних країн світу і міжнародних установ. Зокрема на позачерговому засіданні Європейської ради, лідери ЄС [зазначили](#), що мають «серйозні сумніви щодо низки елементів статуту Ради миру, зокрема стосовно її мандата, управління та сумісності зі статутом ООН». Водночас була висловлена готовність співпрацювати з Радою миру для реалізації мирного плану для Гази. Схожими по змісту були заяви керівництва Франції, Німеччини, Італії та ін. Загалом, таку реакцію можна пояснити наступними чинниками.

Де-факто і де-юре нівелюється ключова миротворча функція ООН. Діяльність нової організації виходить за межі резолюції РБ ООН щодо створення Ради миру «як перехідної адміністрації» в Гази. Вже в [преамбулі](#) Статуту Ради миру наголошується на необхідності утворення «гнучкого та ефективного міжнародного органу з питань миротворчості». У ст. 1 чітко наголошується, що **«Рада миру – це міжнародна організація, яка прагне сприяти стабільності, відновлювати надійне та законне управління, а також забезпечувати тривалий мир у районах, що постраждали від конфліктів або знаходяться під загрозою їх виникнення»**.

Тобто, фактично, йдеться не просто про конфлікт інтересів Рада миру – ООН, а виникає альтернатива «блакитним шоломам» у вигляді нових миротворчих сил, зрозуміло, на базі військ США і під егідою Вашингтону, які можуть «розбудувати мир» в будь-якому регіоні світу, так, як це розуміє Д. Трамп. Тому що в Раді миру він має, по суті, необмежений вплив (про це нижче). Причому в РБ ООН США мають право вето, а в Раді миру таке не передбачене.

Отже, згідно з рішеннями лютневого засідання Ради миру, заплановане розгортання у п'яти секторах Гази міжнародних сил стабілізації у складі 20 тис. військових з

США, Албанії, Індонезії, Казахстану, Косова та Марокко. Цей контингент очолюватиме американський генерал Д. Джефферс. Буде відбудована велика воєнна база. Згодом Єгипет і Йорданія мають підготувати 12 тис. палестинських поліцейських.

Відтак Рада миру на чолі з Д. Трампом розгортатиме масштабну і фінансово затратну миротворчу операцію. При цьому, варто додати, що США у 2025 р. урізали фінансування миротворчих операцій ООН ще додатково на \$800 млн при поточній заборгованості у \$1,5 млрд. Для порівняння: основний регулярний бюджет ООН у 2026 р. складає **\$3,45 млрд**, а фонд Ради миру (де передбачені внески країн-постійних членів у \$1 млрд) потенційно може акумулювати значно більшу суму.

У цьому контексті слід також звернути увагу на [неофіційну інформацію](#) про те, що на тристоронніх переговорах в Женеві (17-18 лютого) з припинення війни в Україні лунали пропозиції американської сторони щодо створення на Донбасі буферної зони під можливим управлінням Ради миру.

Рада миру підконтрольна персонально Д. Трампу і власне є інструментом його політики на світовій арені. [Статут Ради миру](#) передбачає, фактично, позитивне головування Д. Трампа і необмежені повноваження. Зокрема ст. 3.2 (а) визначає, що «Дональд Дж. Трамп обійматиме посаду першого Голови Ради миру та окремо виконуватиме обов'язки першого представника США». А далі наголошується, що Голова завжди призначає наступника на цю посаду і заміна Голови може відбутися лише після добровільної відставки або внаслідок невіддатності. Голова Ради миру (тобто Д. Трамп): а) на свій розсуд запрошує до участі в цій організації країни; б) скликає, коли вважає за необхідне, голосувальні засідання, схвалює порядок денний і прийняті Радою рішення; в) оголошує резолюції або інші директиви від імені Ради миру; г) призначає склад Виконавчої ради. До речі, цей склад вже [сформовано](#) переважно з найближчого оточення Д. Трампа; д) створює, змінює або розпускає дочірні організації; е) формує підкомітети та встановлює для них мандат, структуру та правила управління; ж) затверджує зміни до статуту Ради миру.

Іншими словами, Д. Трамп одноосібно контролює всю діяльність Ради миру, а лідерам країн-учасниць відводиться переважною мірою роль вдячних статистів.

Отже, створена нова, по суті альтернативна ООН, міжнародна миротворча організація, підпорядкована Д. Трампу, яка надала сама собі широкі геополітичні повноваження «встановлювати мир» в будь-якому регіоні світу. У цьому контексті слід звернути увагу на наступні наслідки американської ініціативи.

Перше. Міжнародна організація під «американською парасолькою» створена, фактично, поза рамками багатостороннього міждержавного партнерства, яке формалізоване у міжнародних установах і конвенціях. Раду миру можна **образно порівняти** з «демонтажною кулею» екскаватора, який руйнує будинок міжнародних організацій. При цьому виникає небезпека фрагментації світової системи міжнародних організацій на зони домінування великих держав. Отже, чому не може виникнути аналогічна миротворча організація, наприклад, в рамках ШОС?

Друге. Повний контроль над Радою миру з боку Д. Трампа виглядає проблемним фактором з огляду на суперечливу, непослідовну і малопрогнозовану політику американського Президента. Чи можна виключати, що Рада миру вирішить, згідно з статутними завданнями, «відновити надійне та законне управління» у країнах Західної півкулі, наприклад, у Гренландії?

Третє. Створення Ради миру є певним викликом системі євроатлантичного партнерства, міцність якого послаблена агресивною бізнес-дипломатією Д. Трампа, а «гренландський конфлікт» несприятливо вплинув на рівень довіри між США і Європою. Політичний вплив Вашингтону може все більше концентруватися у Раді миру і відповідно зростатиме дистанціювання США від НАТО. Нині терміни «євроатлантична політико-ідеологічна єдність і солідарність», «колективний Захід» вже викликають скоріше ностальгічні почуття. Своєю чергою, участь у Раді миру окремих країн-членів ЄС розхитує спільну зовнішню політику Євросоюзу, підбурює внутрішню конфліктність і послаблює позиції ЄС на світовій арені.

Четверте. Нині важко прогнозувати навіть середньострокові перспективи Ради миру. З одного боку, у її складі зібрані країни з різними геополітичними орієнтаціями (зокрема підконтрольна росії білорусь і член НАТО Туреччина). Можна припустити, що загалом лідерів країн-членів ситуаційно об'єднує бажання тією чи іншою мірою підвищити власну геополітичну вагу завдяки демонструванню лояльності до США і входженню до кола друзів Вашингтону. Але з іншого боку, формальний мандат, наданий РБ ООН Раді миру, завершується у грудні 2027 р. Водночас, очевидно, що подальше існування Ради миру значною мірою залежить як від настроїв господаря Білого дому, так і від внутрішньополітичних процесів у США. Отже, зовсім не риторичним є питання про діяльність цієї інституції після завершення нинішньої президентської каденції Д. Трампа.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ШЛЯХ ДО МИРУ

У широкому сенсі появу Ради миру можна вважати як тенденцією зміни геополітичних реалій, так і передвісником формування іншого світоустрою, де пануватиме право сили і півкулі поділятимуться на зони домінування супердержав, які не підпорядковуються жодним обмеженням; де світова рівновага забезпечуватиметься залаштунковими угодами (deals) великих гравців стосовно суверенітету, територій, ресурсів малих країн, які «не мають на руках карт»; де пануватиме політика, яка визначатиметься амбіціями автократичних правителів.

Схожі похмурі сценарії описують автори згаданої мюнхенської доповіді. Про небезпеку такого розвитку подій наголошували світові лідери на нещодавніх форумах в Давосі і Мюнхені. Зокрема про такий імовірний сценарій говорив прем'єр-міністр Канади М. Карні у своїй **історичній промові** в Давосі. Але важливішим є його заклик до об'єднання «середніх» країн, які на фоні конкуренції супердержав не є безсилимими. На думку канадського прем'єра, «середні» держави «здатні побудувати новий порядок, що враховує наші цінності, серед яких повага до прав людини, сталий розвиток, солідарність, суверенітет і територіальна цілісність різних держав». **Тобто в широкому сенсі йдеться про утворення коаліції демократій на базі**

спільних цінностей та інтересів для протистояння свавіллю авторитарних держав, у т. ч. агресивній політиці російського імперіалізму. Зокрема праобразом такого альянсу може бути «коаліція рішучих».

Очевидно, що ініціатором і фундатором такого геополітичного проєкту має бути ЄС, який нині є єдиним колективним світовим центром захисту і просування ліберально-демократичних цінностей, справедливих і рівноправних відносин між державами. **Але така глобальна цивілізаційна місія Європи в нових світових реаліях імовірна за умов форсованого перетворення Євросоюзу на самодостатнього авторитетного і впливового світового гравця.**

За великим рахунком, ідея стратегічної автономії та оборонної самодостатності ЄС почала поступово матеріалізуватися у 2025 р. Геополітичні трансформації, зокрема російська інтервенція в Європі, переорієнтація зовнішньої політики США, швидка поляризація світової спільноти, змусили Брюссель переглянути стратегічні пріоритети, запустити масштабні реформи в різних сферах – від безпеки до інформаційної політики. Європейський істеблшмент усвідомив і відреагував на низку безпекових загроз і викликів, насамперед, пов'язаних з війною в Україні. Протягом минулого року Брюссель ухвалив ряд важливих масштабних ініціатив у сфері безпеки:

- ✓ Набув чинності п'ятиетапний План **Rearm Europe** («Переозброїти Європу»), який має на меті якісне посилення обороноздатності ЄС і передбачає нові умови інвестицій у європейську оборонну промисловість, залучення приватного капіталу, акумуляцію кредитних коштів на оборонні закупівлі і мобілізацію до €800 млрд у сферу безпеки. Цей план згодом підтримала Європейська Рада.
- ✓ ЄС презентував **«Білу книгу з питань європейської оборони – Готовність 2030»**, де представлена нова оборонна стратегія Євросоюзу, з огляду на динаміку геополітичної ситуації, війну в Україні. Зокрема у документі визначається, що росія є стратегічною загрозою європейському співтовариству і наголошується на зміцненні і

розширенні воєнної та іншої допомоги Україні, у т. ч. на залученні Києва до ініціатив ЄС з розвитку оборонних можливостей та інтеграції відповідних галузей.

- ✓ Євросоюз **анонсував** концепцію «Стратегії готовності» ЄС для цивільного населення, яка передбачає розробку планів реагування на кризові ситуації. Паралельно в ряді країн ЄС влада підготувала відповідні інструкції та національні програми виживання громадян в умовах криз і війн.
- ✓ Підготовлена нова оборонна програма ЄС **«Дорожня карта оборонної готовності 2030»**, яка містить чотири «флагмани боєготовності»: протидія безпілотникам, варта східного флангу, повітряний щит і космічний щит. Документ містить важливу тезу про те, що Україна є невід'ємною частиною європейської системи безпеки й оборони.
- ✓ Запроваджені нові інструменти інвестування в оборонну промисловість країн-членів. Зокрема через новий **механізм SAFE** (Security Action for Europe) здійснюється стимулювання військових закупівель державами-членами шляхом виділення до €150 млрд у вигляді позик, забезпечених бюджетом ЄС. Узгоджений пакет кредитних угод для перших восьми держав ЄС у розмірі близько €74 млрд. Це пільгові довгострокові позики, призначені для стратегічного нарощування військового потенціалу.
- ✓ Єврокомісія схвалила ініціативу «Європейський щит демократії» та нову стратегію для громадянського суспільства ЄС, що мають посилити боротьбу з російською дезінформацією. У рамках цих ініціатив планують створити **Європейський центр демократичної стійкості** для протистояння зовнішнім інформаційним впливам.

Водночас на початку 2026 р. «гренландський конфлікт» викликав у європейському політикумі хвилю нових планів та ініціатив, спрямованих на забезпечення оборонної самодостатності ЄС і позбавлення залежності від США у чутливих воєнних сферах. Зокрема, **за інформацією ЗМІ**, в деяких

європейських столицях почалося обговорення власних варіантів ядерного стримування, тобто створення загальноєвропейської «ядерної парасольки» на доповнення до існуючих домовленостей про безпеку зі США. Своєю чергою, деякі лідери країн ЄС повернули до порядку денного ідею створення об'єднаних збройних сил Євросоюзу, щоб не покладати усі сподівання на гарантії у межах НАТО.

28 січня 2026 р. єврокомісар з питань оборони та космосу А. Кубілюс під час конференції Європейської оборонної агенції запропонував створити Раду безпеки ЄС (European Security Council) для реалізації великих оборонних проєктів. А згодом він [заявив про запуск програми Govsatcom](#), що є кроком до створення системи супутникового зв'язку [для здійснення військової розвідки](#). Берлін презентував запуск власної системи супутникового виявлення ракет. Паралельно стало відомо, що Брюссель планує до 2030 р. [створити платформу](#) обміну військовими даними без участі США. Водночас революційною для багатьох європейських політиків стала [заява](#) єврокомісарки з питань цифрових технологій Г. Вірккунен про те, що Європа повинна мати змогу здійснювати наступальні операції у кіберпросторі, адже одного стримування вже недостатньо.

Така активність європейського політичного істеблішменту у напрямі позбавлення залежності від США і набуття стратегічної автономії ЄС є реакцією на геополітичні реалії та водночас відображенням настроїв громадян Євросоюзу. Останні [соціологічні дослідження](#) на теренах Європи засвідчили помітну тенденцію втрати довіри до США як партнера і союзника. Більше того, в [деяких країнах ЄС](#) американського

Президента найчастіше сприймають як ворога. Причому респонденти найчастіше висловлюють сумніви, що лідер США дотримується демократичних принципів.

У широкому сенсі геополітичну суб'єктність і безпекову самодостатність ЄС слід розглядати як ключову умову збереження і розвитку системи справедливих і рівноправних міждержавних відносин у багатосторонньому форматі, тобто цивілізованого мультилатералізму. У цьому плані серед стратегічних пріоритетів Європи можна назвати наступні. **Перше.** Формування необхідних засад європейського суверенітету – військово-політичних, економічних, технологічних, наукових. Тобто позбавлення від обтяжливої та небезпечної зовнішньої залежності, створення європейської парасольки безпеки шляхом якісного зміцнення оборонного потенціалу Європи (насамперед ППО, стратегічна логістика, космічна розвідка та кіберзахист). Врешті-решт, ідеться про перетворення ЄС на «геополітичного важковаговика». **Друге.** Здійснення ефективних внутрішніх реформ в ЄС (у т. ч. позбавлення від принципу консенсусу), оптимізація і дебюрократизація процесу розширення, здійснення спільної дієвої політики не лише захисту європейської демократії, а й просування «м'якої сили» Євросоюзу в різних регіонах світу. **Третє.** Консолідація проєвропейських сил і об'єднання з іншими державами-союзниками (Канада, Японія, Австралія, Південна Корея, країни Глобального Півдня тощо).

Очевидно, що єдність і міцність ЄС, геополітична і воєнна вага, авторитет Брюсселю на світовій арені є основною гарантією безпеки України, захисту її національної державності і суверенітету.